

MATERIAL INFORMATIV DIN CADRUL CAMPANIILOR DE EDUCAȚIE ANTICORUPȚIE

CORUPȚIA –CAUZE ȘI EFECTE

Cauzele generatoare de corupție și gradul de răspândire a fenomenului pot fi determinate, în principal, de:

a. Factori politici: politizarea aparatului administrativ, politici organizaționale defectuoase, lipsa transparenței decizionale și financiare și lipsa comunicării; Elementele determinante cele mai importante cuprind:

- lipsa responsabilității politice,
- interese de grup,
- libertatea excesivă acordată unor factori de decizie concomitent cu restrângerea răspunderii superiorului ierarhic,
- traficul de influență asupra mass-mediei;

b. Factori legislativi și de reglementare: cadru legislativ incoerent și/sau insuficient, reglementari partinice sau rigide, lipsa culturii legislative;

Elementele determinante cele mai importante cuprind:

- instabilitate legislativă, lacune în legislație, reglementari haotice și frecvente,
- legislație alambicată și cu lacune în prevenirea și combaterea corupției și fraudei, care contribuie la menținerea unor acte de corupție sau forme asociate faptelor de corupție (a se analiza multitudinea de propuneri de modificare a sistemului juridic și judiciar în perioada 2017–2018, alături de conținutul acestor propuneri),
- legislație indulgentă în sancționarea faptelor de corupției sau a celor asociate faptelor de corupție;

c. Factori instituționali: organizarea și funcționarea greoaie sau ineficienta a organismelor publice (birocrăție), proceduri de lucru complicate sau ineficiente, management defectuos, condiții de muncă improprii sau deficitare, conflicte de interese;

Elementele determinante cele mai importante constau în:

- politizarea excesivă a administrației publice,

- lipsa de transparență organizațională și a transparenței decizionale,
- cooptarea și promovarea unor indivizi lipsiți de profesionalism (uneori incompetenți) în funcțiile cheie ale organizațiilor, mergând până la nivelul funcțiilor de conducere inferioare,
- supradimensionarea structurilor organizatorice, care atrage după sine birocratizarea excesivă,
- lipsa de eficiență a unui aparat administrativ, fie el chiar corect, favorizează corupția, deoarece populația dorește o rezolvare în timp rezonabil a problemelor sale,
- sisteme de management și control greoaie care au ca efect scăderea gradului de eficiență a organizației și diminuarea calității activităților din serviciu public (prin depășirea termenelor de soluționare și creșterea numărului de nereguli și abateri de la legalitate și conformitate);

d. Factori sociali: dezvoltarea economică nesatisfăcătoare, stări de tensiune și nemulțumire, discriminare. Din etiologia corupției nu pot fi omise cauzele de natură socială, deoarece oamenii ce funcționează în puterile statului, provin din societate, nefiind posibil ca o societate să fie cinstită, iar funcționarii săi să fie coruptibili, după cum nici invers nu este posibil.

Elementele determinante cele mai importante constau în:

- cauzele de natură socială ce incumbă discriminarea și lipsa egalității de șanse dar și tratamentul discriminatoriu conjunctural structurii din administrația publică,
- dificultăți și nemulțumiri ce pot fi surmontate prin accesul ilegal la favoruri, (se pleacă de la ideea conceptuală că nu poate exista o societate necoruptă fără ca funcționarii publici, care provin din aceeași societate, să fie coruptibili),
- erodarea valorilor etice și morale, rezultat și al deficiențelor educaționale,
- lipsa de comunicare și informarea deficitară a societății civile;
- orice altă disfuncționalitate a sistemului social. Finalmente, orice disfuncționalitate socială este sursă de corupție, deoarece indivizii sunt tentați, chiar instinctual, să depășească orice problemă cu care se confruntă, iar unul dintre mijloacele prin care dificultățile pot fi depășite este accesul ilegal la favoruri din partea funcționarilor coruptibili. Corupția produce un cerc vicios, deoarece sistemul corupt permite accesul la facilități și la drepturi numai prin corupție.

e. Factori educaționali și profesionali: educație deficitară în prevenirea corupției, educație profesională slabă, lipsa eticii profesionale, deprofesionalizarea organizației;

Elementele determinante cele mai importante constau în:

- sistem educațional defectuos și corupt, care are cele mai mari șanse de a produce „germeni” ai formelor de corupție, în special în plan profesional,
- lipsa unei educații specifice timpurii dar și pe parcursul vieții în ceea ce privește cunoașterea cauzelor și efectelor corupției, riscurile dar și formele de prevenire;

f. Factori comportamentali sau de natura umană: lipsa de etică și conduită morală și profesională, lipsa aprecierilor morale;

Elementele determinante cele mai importante constau în:

- funcționari publici cu orientări antisociale, cu antecedente penale, care disting foarte repede oportunități pentru săvârșirea unor acte orientate spre profit ilicit, promovând ideea și cooptând adepți,
- lipsa de valori etice și morale în conduita funcționarilor publici,
- deprofesionalizarea și ineficiența mecanismelor de formare profesională,
- promovarea favoritismului de către factorii decizionali în detrimentul unor funcționari publici onești, corecți și profesioniști;

g. Factori economici și financiari: lipsa stimulentele materiale, nemulțumiri de natură bănească sau conjuncturali în raport de entitățile private agreate de organizație.

Un factor cu potențial generator de corupție este aspirația oricărui individ de a-și crea situație de bunăstare, care să-i asigure confortul social. De multe ori, omul analizează atât posibilitățile legale, cât și cele ilicite, pentru a-și spori nivelul de trai, iar dacă riscul unui demers ilegal este inferior ca efecte juridice comparativ u dificultățile unei implicări licite, el va alege să facă apel la modalitățile ilegale de atingere a scopului său.

Un fenomen cu importanță deosebită îl constituie convențiile sau înțelegerile în spatele ușilor închise ale entităților private pentru a-și crește profitul sau a-și menține pozițiile pe piață. În unele cazuri, asemenea convenții sunt cunoscute și tolerate de instituțiile și autoritățile publice, deoarece anumiți funcționari sunt părtași la înțelegerile ilegale.

Efectele corupției

Fenomenul de corupție produce efecte nefavorabile foarte grave la nivel național și transnațional, generând în final probleme deosebit de grave, în plan:

- Social: lipsa de încredere în actul de guvernare și discreditarea politicilor publice promovate, deficiențe ale sistemului juridic, scăderea nivelului de trai (acutizarea sărăciei și a disparităților), scăderea calității serviciilor medicale, tensiuni sociale, etc.

Corupția sărăcește, toți plătim corupția din buzunarele noastre. Produsele și serviciile sunt mai scumpe, dacă cei care le produc, vând sau construiesc, au obținut contractele prin mită. Corupția generează sărăcie, se hrănește cu aceasta și se dezvoltă pe seama acesteia. Corupția are ca efect, nu numai sărăcirea celor cu nivel de trai modest, ci și îmbogățirea celor cu nivel de trai ridicat. Cu cât anumite persoane se îmbogățesc prin intermediul corupției, cu atât mai mult ceilalți cetățeni vor avea un nivel de trai mai scăzut;

- Politic: atentat la valorile democrației, lipsa concurenței politice și scăderea stimulentele morale de a participa la alegeri, etc.;
- Economic: scăderea investițiilor în special a celor în infrastructură, îngrădirea libertăților antreprenoriale, creșterea inflației, ineficiența colectării taxelor și impozitelor, îndepărtarea investitorilor notabili, etc.
Corupția distruge concurența și piața liberă. O economie de piață reală se bazează pe principiul concurenței libere și corecte. Dacă la o licitație una din companii dă mită și obține contractul, a dispărut concurența corectă;
- Instituțional: ineficiența organizatorică și funcțională, birocrație, etc.
Corupția subminează încrederea oamenilor în instituțiile statului;
- ***Corupția din poliție și justiție crește criminalitatea.***
- Protejării intereselor financiare ale UE, prin scăderea absorbției fondurilor europene nerambursabile (o particularitate a consecințelor fenomenului de corupție).